

VALTIONEUVOSTON ASETUS KULUTTAJAMARKKINOILTA KIELLETYISTÄ PSYKOAKTIIVISISTA AINEISTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN LIITTEEN MUUTTAMISESTA

Tausta

Huumausainelain 3 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan määritellä kuluttajamarkkinoilta kielletyiksi psykoaktiivisiksi aineiksi (KKP-aineiksi) huumaantumistarkoituksessa käytettäviä aineita eli ns. muuntohuumeita. Valtioneuvoston asetuksen kuluttajamarkkinoilta kielletyistä psykoaktiivisista aineista (1130/2014) liitteeseen listataan terveydelle mahdollisesti haitallisia aineita, joista ei ainakaan vielä ole raportoitu samankaltaisia haittoja kuin luokitelluista huumausaineista. KKP-aineet eivät ole määritelmän mukaan huumausaineita eivätkä lääkkeitä. Aineiden valvontaan ottaminen on tärkeää, koska aineet leviävät nopeasti EU:n alueella.

Fimea on tunnistanut yhteistyössä poliisin ja Tullin kanssa 27 uutta terveydelle mahdollisesti haitallista tai vaarallista ainetta, jotka on myös raportoitu eurooppalaiseen varhaisen varoituksen järjestelmään (EWS). Nämä aineet on tarkoitus luokitella kuluttajamarkkinoilta kielletyiksi psykoaktiivisiksi aineiksi (KKP-aine).

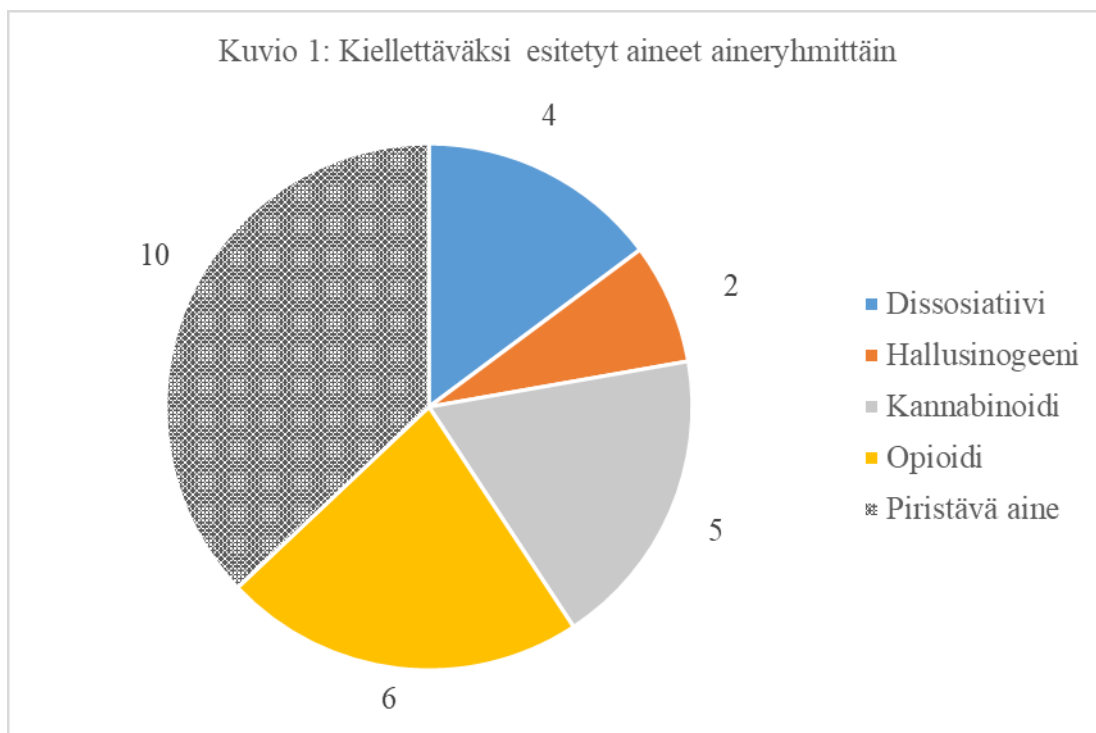
Aineiden markkinointi verkossa mahdollistaa aineille maailmanlaajuiset markkinat. Markkinatilanteeseen ja aineiden vaihtuvuuteen vaikuttaa myös juridinen status eri maissa. On tärkeää tunnistaa aineet varhain ja ottaa ne valvontaan, jolloin aivan pienin molekyylitason muutoksin ei ole mahdollista kiertää lainsäädäntöä. Uudet muuntohuumeet, jotka eivät ole lääkkeitä, eivät lähtökohtaisesti ole Suomessa valvonnan piirissä.

Uudet asetuksella valvontaan otettavat muuntohuumeet

Kyseessä olevalla asetuksella esitetään otettavaksi valvontaan 27 toistaiseksi valvonnan ulkopuolella olevaa ainetta. Kuviossa 1 on esitetty uusien KKP-aineiden jakautuminen Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen EMCDDA:n kemiallisiin ryhmiin pääasiallisen vaikutustavan mukaan.

Luokiteltavat aineet voi ryhmitellä niiden pääasiallisen farmakologisen vaikutusmekanismin perusteella viiteen ryhmään: piristävästi vaikuttaviin, kannabinoideihin, opioideihin tai hallusinogeeneihin tai dissosiatiiivisesti vaikuttaviin aineisiin.

Aineiden valvontaan ottaminen on tärkeää, koska aineet leviävät nopeasti paitsi EU:n alueella niin myös Euroopan ulkopuolella. Vuosien 1997–2020 välisenä aikana eurooppalaiseen seurantajärjestelmään on ilmoitettu 830 eri ainetta. Eniten ilmoitettiin yksittäisinä vuosina 2014 ja 2015 ja määrä on sittemmin hieman pienentynyt. Vuonna 2020 järjestelmään ilmoitettiin keskimäärin yksi aine viikossa (46).

Verkkomarkkinointi ja vapaa liikkuvuus tuovat nämä aineet helposti tarjolle myös Suomeen.

Muut asetukseen tehtävät muutokset

Asetuksella esitetään poistettavaksi asetuksen liitteestä 2 ainetta, jotka YK:n huumausainetoimikunta on päättänyt luokitella huumausaineiksi ja 1 aine, jota esitetään kansallisesti luokiteltavaksi huumausaineena. Kyseisten aineiden: CUMYL-PEGACLONE ja difenidiini sekä metonitaseeni lisäämistä valtioneuvoston asetukseen huumausaineina pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista esitetään samassa esittelyssä.

Asetusmuutoksen vaikutukset

Kyseisten aineiden valmistus, maahantuonti, varastointi, myynnissä pitäminen ja luovuttaminen tulevat asetuksen myötä huumausainelain 5 §:n 2 momentin mukaan kielletyksi. Aineiden mahdollinen maahantuonti, varastointi ja käyttö tutkimus- ja te-

ollisessa toiminnassa on huumausainelain 23 b §:n mukaan sallittua ilmoituksen tekemisen jälkeen.

Muuntohuumeiden käyttö voi olla vaarallista terveydelle ja ne voivat vaikuttaa mielen terveyteen ja sosiaaliseen toimintakykyyn. Kuluttajamarkkinoilta kieltäminen ei estä aineiden käyttöä, mutta kiellolla pyritään ehkäisemään muuntohuumeiden leviämistä ja päihdekäyttöä. Kielto voi hidastaa tai jopa estää aineiden leviämistä uusiin käyttäjäpiireihin, erityisesti nuorten keskuuteen. Myös valvonnan mahdollisuudet paranevat. Muuntohuumemarkkinat ovat dynaamiset ja valvontaan ottamisen jälkeen aineiden on useimmiten havaittu poistuneen markkinoilta.

Kaikki muuntohuumeet eivät ole vakiintuneet käyttöön Suomessa eivätkä kaikki aineet ole jääneet laajaan käyttöön maailmalla. Ne KKP-aineet, joiden on syytä olettaa tai joiden todetaan aiheuttavan huumausaineiden kaltaisia haittoja, voidaan luokitella edelleen huumausaineiksi valtioneuvoston asetuksella.

Huumausainelain 3b §:n edellyttämää kuulemistä ei ole järjestetty, koska aineille ei ole Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kemikaalituoterekisterin mukaan tai muutoin tiedossa olevia teollisia käyttötarkoituksia.

Muuta lisätietoa

Esitys kansallisesti valvontaan otettavista aineista on ilmoitettu direktiivin (EU) 2015/1535 mukaisesti teknisenä määräyksenä Euroopan komissiolle, joka on hyväksynyt kiireellisen menettelyn 14.12.2021.

Aineiden nimeämisessä ei ole yhtä kansainvälistä standardia ja merkitsemistavat vaihtelevat ja kehittyvät. Kansalliset asiantuntijat arvioivat tapauskohtaisesti jokaisen aineen suomenkielisen ja ruotsinkielisen merkitsemistavan esimerkiksi kansainvälisesti yleisimmäksi katsotun nimeämistavan mukaan. Tarvittaessa aineen nimeä saatetaan myös muuttaa, riippuen siitä mikä nimi tai merkitsemistapa vakiintuu käyttöön.

Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 14 päivänä helmikuuta 2022.

